

FRÁSÖGN

af haustfundi ÖSE-þingsins í Marrakess 4.–6. október 2019.

Af hálfu Íslandsdeildar ÖSE-þingsins sóttu fundinn Gunnar Bragi Sveinsson formaður, Bryndís Haraldsdóttir varaformaður og Guðmundur Andri Thorsson auk Örnú Gerðar Bang alþjóðaritari. Helstu umræðefni fundarins voru málefni Miðjarðarhafssvæðisins og Norður-Afríku, loftslagsbreytingar, hryðjuverkaógnin og málefni flóttamanna og innflytjenda. Yfirskrift fundarins var „Efling öryggis við Miðjarðarhaf: Hlutverk ÖSE og samstarfsríkja“. Um 300 þátttakendur sóttu fundinn, þar af 190 þingmenn frá 50 ríkjum. Er þetta í fyrsta sinn sem ÖSE-þingið heldur fund í samstarfsríki ÖSE og í Afríku.

Í opunarávarpi sínu lagði forseti ÖSE-þingsins, George Tsereteli, áherslu á nauðsyn svæðisbundinnar og alþjóðlegrar samvinnu. Án hennar væri ekki mögulegt að gera ráð fyrir árangri hvort sem horft væri til málefna innflytjenda, hryðjuverkaógnarinnar, baráttunnar gegn loftslagsbreytingum eða sjálfbærrar þróunar. Hann kallaði eftir auknu samstarfi milli norðurs og suðurs og austurs og vesturs. Öryggi í Evrópu og á Miðjarðarhafssvæðinu styddi hvort við annað og því væri þörf á aukinni fjölþjóðlegri skuldbindingu.

Aðrir sem ávörpuðu fundinn voru Hakim Benchamach, þingforseti marokkóska þingsins, Khalid Samadi, ráðherra æðri menntunar og rannsókna í Marokkó, Alassane Bala Sakande, forseti Afríkusambands þingmanna og forseti þings Búrkiná Fasós. Í erindi sínu lagði Benchamach áherslu á mikilvægi þess að eyða orsökum spennu og ógna í Afríku og á Miðjarðarhafssvæðinu. Ríkin tækjust á við sams konar áskoranir eins og hryðjuverkaógnina og hatursorðræðu og aukið samstarf væri ávísun á frekari árangur.

Haustfundinum var skipt í þrjá hluta. Í fyrsta hluta var rætt um samstarf ÖSE og Afríkuríkja með áherslu á nýsköpun og gott verklag. Bandaríski öldungadeildarþingmaðurinn Roger Wicker, varaforseti ÖSE-þingsins, stýrði umræðum. Hann sagði ÖSE geta gegnt mikilvægu hlutverki við að styrkja umræður milli landa í ljósi heildrænnar nálgunar sinnar í öryggismálum. Þá hélt Mbarka Bouaida, forseti héraðsins Guelmim-Oued Noun í Marokkó, erindi um þróun mála þar í landi og í Norður-Afríku með áherslu á efnahags- og félagsmál. Hún ræddi enn frekar jafnréttismál á svæðinu en hún var fyrsta konan sem kosin var forseti héraðs í Marokkó.

Í öðrum hluta ráðstefnunnar voru til umræðu málefni Miðjarðarhafs og þær áskoranir sem fylgja loftslagsbreytingum með áherslu á efnahagsþróun og búferlaflutninga. Moustapha Cisse Lo, forseti efnahagsráðs Vestur-Afríkuþingsins (ECOWAS), lýsti átakanlegum afleiðingum loftslagsbreytinga á svæðinu og lagði áherslu á nauðsyn þess að ríki uppfylli skilyrði Parísarsáttmála Sameinuðu þjóðanna. Hann sagði loftslagsbreytingar helstu áskorun Afríku þar sem þær ykju á núverandi vandamál svæðisins, eins og skort á góðum stjórnarháttum, slæma umsjón með vatnsauðlindum og gífurlega fólksflutninga.

Þá hélt Teresa Botella frá Alþjóðastofnun um fólksflutninga (*International Organization for Migration, IOM*) erindi þar sem hún ræddi tengslin milli loftslagsbreytinga, búferlaflutninga og öryggismála með áherslu á þætti sem auka enn frekar á varnarleysi, eins og kyn og fátækt. Hún sagði stofnunina vinna að þrenns konar markmiðum; í fyrsta lagi að finna lausnir fyrir fólk sem vantar samastað, í öðru lagi að aðstoða fólk sem á í flutningum og í þriðja lagi að aðstoða fólk við að flytja. Jafnframt ræddu fundargestir um heildræna nálgun ÖSE í öryggismálum og bentu á að loftslagsbreytingar hafa áhrif á alla þætti hennar, stjórnálalega og hernaðarlega, efnahagslega og umhverfislega og einnig á mannlegu víddina.

Bryndís Haraldsdóttir tók til máls og lagði áherslu á að loftslagsbreytingar væru ein stærsta ógnin gegn friði í heiminum og krefðist samvinnu yfir landamæri. Ríkisstjórn Íslands hefði sett sér metnaðarfulla stefnu til að mæta skuldbindingum sínum samkvæmt Parísarsamkomulaginu fyrir árið 2030. Liður í að ná þessum markmiðum væri m.a. að draga úr notkun jarðefnaeldsneytis í samgöngum og gera Ísland kolefnishlutlaust árið 2040. Þá fer Ísland með formennsku í Norðurskautsráðinu frá 2019–2021. Yfirskrift formennsku Íslands er *Saman til sjálfbærni* með áherslu á málefni hafsins, loftslagsmál, endurnýjanlega orku og fólkið á Norðurslóðum.

Enn fremur sagði Bryndís sjálfstæði Íslands og farsæld grundvallaða á núverandi heimsskipan þar sem áhersla er lögð á virðingu fyrir alþjóðalögum, frjálsri verslun, lýðræði og alþjóðlegri samvinnu. Hún hvatti aðildarríki ÖSE til að standa vörð um sameiginleg gildi og virða mannréttindi og alþjóðalög. Að lokum lagði Bryndís áherslu á mikilvægi jafnréttis kynjanna sem væri þverlægt áherslumál í íslenskri utanríkisstefnu. Hún lýsti yfir vonbrigðum með að pallborð opunarfundarins hefði eingöngu verið skipað karlmönnum og hvatti ÖSE-þingið til að gera betur. Þá bentu hún á að konur hefðu greint frá því í umræðum á fundinum að gæta þyrfti jafnréttis en það væri ekki nóg að þær vektu athygli á málinu heldur þyrftu öll kyn að láta sig málið varða.

Þriðji hluti fundarins fjallaði um baráttuna gegn fordómum og mismunun á grundvelli trúarbragða eða skoðana. Norska þingkonan og varaforseti ÖSE-þingsins Kari Henriksen hóf umræðuna og sagði grundvöll málsins vera skilning á því að fólk hefði jafnan rétt. Það þýddi að ríkjum væri skylt að virða og vernda trúfrelsi. Aðalræðumaður á fundinum var Mohamed Belkebir, forstjóri rannsóknaseturs um gildi, *Mohammedia League of Moroccan Ulama*. Í erindi sínu sagði Belkebir starf rannsóknasetursins m.a. snúast um að berjast gegn trúarlegu ofstæki með því að sýna fram á að hugmyndafræði íslamskrar öfgastefnu sé ekki byggð á erindum Kóransins og leggja þannig áherslu á raunverulega merkingu íslamskra fræða. Í umræðum á fundinum var lögð áhersla á mikilvægi þess að tala gegn umburðarleysi og undirstrika mátt menntunar í baráttunni gegn fordómum. Frekari upplýsingar má nálgast hjá ritara Íslandsdeildar ÖSE-þingsins og á vefsvæðinu www.oscepa.org.